

របាយការណ៍សង្ខេប

ស្តីពី

ការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់ អាណត្តិទី៥ ឆ្នាំ២០២២

សង្ខេបចំណុចសំខាន់ៗ

ក្របខណ្ឌច្បាប់ ៖ ការធ្វើវិសោធនកម្មច្បាប់បោះឆ្នោតឃុំ សង្កាត់ បទបញ្ជា និងនីតិវិធីសម្រាប់ការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់ ឆ្នាំ២០១៧ កាលអំឡុងឆ្នាំ២០១៥ និងការធ្វើវិសោធនកម្មបន្តបន្ទាប់ក្រោយការបោះឆ្នោតឆ្នាំ២០២១ ត្រូវបានរកឃើញថា មានភាពអវិជ្ជមាន ច្រើនជាងវិជ្ជមាន។ ការផ្លាស់ប្តូរដែលមានភាពវិជ្ជមាន ឬភាពប្រសើរជាងមុន មានចំណុចមួយចំនួន ដូចជា៖ កំណែទម្រង់ប្រព័ន្ធចុះឈ្មោះបោះឆ្នោត និងការរៀបចំបញ្ជីឈ្មោះបោះឆ្នោតថ្មី ការចាត់ចែងដាក់ផ្លាកសញ្ញារបស់គណបក្សនយោបាយនៅតាមទីសាធារណៈ ការហាមឃាត់យោធា ប៉ូលីស មន្ត្រីរាជការស៊ីវិល អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន និងមន្ត្រីតុលាការពីការចូលរួមសកម្មភាពនយោបាយជាមួយគណបក្សនយោបាយក្នុងម៉ោងធ្វើការ ឬបំពេញភារកិច្ចក្នុងរយៈពេលយោសនាបោះឆ្នោត ការទទួលស្គាល់អ្នកសង្កេតការណ៍ និងភ្នាក់ងារគណបក្សនយោបាយសង្កេតការណ៍បោះឆ្នោត ទាំងអស់នេះសុទ្ធតែមានចែងច្បាស់លាស់ក្នុងច្បាប់បោះឆ្នោត បទបញ្ជា និងនីតិវិធី និងមានចែងអំពីពេលវេលា ដែលត្រូវអនុវត្តយ៉ាងច្បាស់លាស់ ដោយគណៈកម្មាធិការជាតិរៀបចំការបោះឆ្នោត។ ការផ្លាស់ប្តូរដែលមានភាពអវិជ្ជមានធ្ងន់ធ្ងររួមមាន៖ ច្បាប់បោះឆ្នោតឃុំ សង្កាត់មិនបានចែងបើកទូលំទូលាយដល់សកម្មភាពយោសនាបោះឆ្នោត និងការរឹតត្បិតសិទ្ធិសេរីភាព ឬការកំណត់ព្រំដែនតូចចង្អៀតនៃការចូលរួមរបស់អង្គការសង្គមស៊ីវិល នៅក្នុងរដូវកាលយោសនាបោះឆ្នោត និងការរឹតត្បិតសិទ្ធិបញ្ចេញមតិរបស់ពួកគេ។ ការកាត់បន្ថយពេលវេលានៃការដង្ហែរក្បួនយោសនាបោះឆ្នោតរបស់គណបក្សនយោបាយ ដែលចូលរួមប្រកួតប្រជែង ការទុកចន្លោះប្រហោងក្នុងច្បាប់ដែលអនុញ្ញាតអោយមន្ត្រីរាជការ កងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធ យោធិន និងមន្ត្រីតុលាការ មានសិទ្ធិចូលរួមសកម្មភាពយោសនាបោះឆ្នោត ជាមួយគណបក្សនយោបាយនៅក្រៅម៉ោងធ្វើការ ឬដាក់ច្បាប់ឈប់សម្រាកមួយរយៈពេលនៃការយោសនាបោះឆ្នោត ដើម្បីផ្តល់លទ្ធភាពអោយពួកគេប្រើប្រាស់ពេលវេលាចូលរួមយោសនាបោះឆ្នោតដើម្បីគាំទ្រ និងប្រឆាំងគណបក្សនយោបាយដទៃដោយសេរី។ ម្យ៉ាងទៀត ចំណុចសំខាន់ៗ ២ ដែលមើលឃើញថា ជាចំណុចអវិជ្ជមានខ្លាំង ហើយមិនធ្លាប់មានពីមុនមក គឺ (១) តំណែងតំណាងជាប់ឆ្នោត មិនត្រូវបានធានា រួមទាំងឆន្ទៈរបស់ម្ចាស់ឆ្នោតព្រោះថា ច្បាប់បោះឆ្នោតបានបញ្ញត្តិឱ្យមានការបែងចែកអាសនៈដែលជាលទ្ធផលពីការបោះឆ្នោតនៃគណបក្សនយោបាយ ដែលត្រូវបានតុលាការរំលាយ យកទៅបែងចែកឱ្យគណបក្សផ្សេងទៀតដែលមិនមែនជាជំហរ ឬបំណងនៃឆន្ទៈរបស់ម្ចាស់ឆ្នោត (២) ការប្រើប្រាស់បណ្តឹងទៅតុលាការ ក្នុងបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ ជាមួយសកម្មភាពដែលអ្នកបានប្រព្រឹត្ត មិនបានបំពេញគ្រប់លក្ខខណ្ឌនៃនីតិវិធីបោះឆ្នោត។

ការជ្រើសរើសមន្ត្រីបំរើការបោះឆ្នោត ៖ ខុមហ្វ្រែល បានពិនិត្យឃើញនូវចំណុចមួយចំនួន ទាក់ទងការជ្រើសរើសមន្ត្រីបំរើការនៅថ្នាក់ក្រោមជាតិ គឺ (១) ការជ្រើសរើសគណៈកម្មការ គ.យ.សប គ.ក.ប/វ បានប្រព្រឹត្តទៅតាមផែនការកាលវិភាគគ្រោងទុក។ (២) បេក្ខជនដែលបានសំរាំងយកទៅប្រឡង និងសម្ភាសន៍ ហើយបានជាប់ជា

មន្ត្រីកិច្ចសន្យា ភាគច្រើនសុទ្ធសឹងជាគ្រូបង្រៀន ហើយជាអ្នកដែលធ្លាប់មានបទពិសោធន៍ការងារជាមន្ត្រីកាល កន្លងមក។ (៣) បេក្ខជនបានជាប់ជាមន្ត្រី បេក្ខជនខ្លះជាបេក្ខភាពនៃសកម្មជនគណបក្សកាន់អំណាច ដែលបាន ដាក់ពាក្យចូលប្រឡង។ ទាក់ទងការបិទប្រកាសព័ត៌មានក្នុងការជ្រើសរើស ខុមហ្វ្រែល សង្កេតឃើញថា មានការ ប្រកាសបិទតាមបណ្តាការិយាល័យក្នុងឃុំសង្កាត់ សាលាឃុំ របងមន្ទីរពេទ្យ មានខ្លះនៅតាមផ្សារ ឬទីប្រជុំជន ហើយក៏មានការបង្ហាញនៅលើបណ្តាញសង្គម និងប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយនានាផងដែរ។ ហើយគណៈកម្មការជ្រើស រើសជាអ្នកចែកពាក្យ ទទួលពាក្យ និងសម្ភាសន៍។ ទោះយ៉ាងណា នៅក្នុងដំណើរការនៃការជ្រើសរើស ខុមហ្វ្រែល ក៏បានសង្កេតឃើញនូវភាពមិនប្រក្រតីនៃមួយចំនួនដែលបានកើតឡើង ចំពោះបេក្ខជនត្រូវបានសម្រេចតែងតាំង ជាមន្ត្រី ដែលមានសម្ព័ន្ធភាពជាសាច់ញាតិនឹងគ្នា ដូចជា ឪពុកក្មេក និងកូនប្រសារ បងប្អូនបង្កើត បានធ្វើការងារ នៅក្នុងការិយាល័យតែមួយ។ បេក្ខជនដែលមិនបានសំរាំងទៅប្រឡង និងសម្ភាសន៍បានបង្ហាញថា ពួកគេមានការ មិនពេញចិត្តជាមួយដំណើរការជ្រើសរើស ដោយយល់ថា គណៈកម្មការជ្រើសរើស គឺមានការរៀបចំទុកជាមុន។ តាមរយៈការសម្ភាសន៍ជាមួយនឹងតំណាងនៃសមាជិកគណបក្សនយោបាយវិញ ភាគច្រើនបានបង្ហាញថា ពួកគេ មិនបានបញ្ជូនបេក្ខជនគណបក្សនយោបាយណាមួយទៅដាក់ពាក្យសុំធ្វើជាមន្ត្រីនោះទេ។

ការគ្រប់គ្រង និងចាត់ចែងការបោះឆ្នោត

ការចុះឈ្មោះបោះឆ្នោត និងការរៀបចំបញ្ជីឈ្មោះបោះឆ្នោត ៖ ខុមហ្វ្រែល យល់ឃើញថា បញ្ជីឈ្មោះបោះឆ្នោតនូវ តែមានគុណភាពដែលអាចទទួលយកបាន លើកលែងតែសិទ្ធិចុះឈ្មោះ សិទ្ធិបោះឆ្នោត នៅតែជាបញ្ហាប្រឈម មិនទាន់ដោះស្រាយបាននៅឡើយ។ ការណ៍នេះ តម្រូវឱ្យមានការយកចិត្តទុកដាក់បន្ថែមទៀត ពីស្ថាប័ន គ.ជ.ប និងរដ្ឋាភិបាល រួមទាំងស្ថាប័នសភា ដែលត្រូវបើកផ្លូវផ្នែកច្បាប់ ឱ្យមានការចុះឈ្មោះប្រជាពលរដ្ឋដែលរស់នៅ ក្រៅប្រទេសឱ្យមានសិទ្ធិចុះឈ្មោះនៅក្រៅប្រទេស ជាពិសេសប្រជាពលរដ្ឋជាង ១.២លាននាក់ដែលមិនចុះ ឈ្មោះក្នុងឆ្នាំ២០២១ (តួលេខ គ.ជ.ប) ឱ្យបានចុះឈ្មោះក្នុងឆ្នាំ២០២២ សម្រាប់ការបោះឆ្នោតថ្នាក់ជាតិឆ្នាំ ២០២៣ ខាងមុខ។

ការសាកល្បងទឹកខ្មៅលុបលាងមិនជ្រះ ៖ គ.ជ.ប បានធ្វើការសាកល្បងទឹកខ្មៅលុបលាងមិនជ្រះ នៅសាល សន្និសីទនៃទីស្តីការ គ.ជ.ប។ អ្នកចូលរួមសរុបចំនួន ៥៨នាក់មកពីតំណាងក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ តំណាងព្រឹទ្ធសភា តំណាងរដ្ឋសភា តំណាងក្រសួងមហាផ្ទៃ តំណាងអគ្គនាយកដ្ឋានរដ្ឋបាល អគ្គនាយកដ្ឋានអគ្គសញ្ញាណកម្ម តំណាងអគ្គស្នងការនគរបាលជាតិ តំណាងក្រសួងសារព័ត៌មាន តំណាងក្រសួងការពារជាតិ តំណាងគណបក្ស នយោបាយ តំណាងអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលជាតិ និងអន្តរជាតិ តំណាងស្ថានទូតដំបូងប្រចាំព្រះរាជាណាចក្រ កម្ពុជា តំណាងស្ថានទូតឥណ្ឌាប្រចាំព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ភ្នាក់ងារ JICA អ្នកសារព័ត៌មានជាតិ និងមន្ត្រី គ.ជ.ប ពាក់ព័ន្ធ។ មន្ត្រីជំនាញនៃអគ្គលេខាធិការដ្ឋាន គ.ជ.ប បានធ្វើការសាកល្បង និងបានបញ្ជាទិញទឹកខ្មៅកម្រិតសូ លុយសរុបប្រាក់នីត្រាតត្រឹម ២០% ចំនួន ៥២,០០០ដប។ ក្រោយពីសាកល្បងជ្រលក់ម្រាមដៃលើទឹកខ្មៅ និង សម្អាតដោយសារធាតុសម្រាប់លាងសម្អាតរួចមក ជាលទ្ធផលបានបញ្ជាក់ឱ្យឃើញថា **ទឹកខ្មៅនោះ ពិតជាលុប លាងមិនជ្រះពិតមែន ។**

ការចុះឈ្មោះបេក្ខជននៃគណបក្សនយោបាយ ៖ ក្នុងដំណើរការនៃការចុះបញ្ជីបេក្ខជនគណបក្សនយោបាយ គណ បក្សភ្លើងទៀន បានដាក់បេក្ខជនក្នុងឃុំសង្កាត់ចំនួន ១៦៤៩ បន្ទាប់ពីគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាបានដាក់បេក្ខជន

គ្រប់ឃុំសង្កាត់ចំនួន ១៦៥២។ ក្នុងដំណើរនៃការចុះបញ្ជីបេក្ខជននេះ ទាំងគណបក្សភ្លើងទៀន និងគណបក្ស ដែលបែកចេញពីអតីតៈគណបក្សសង្គ្រោះជាតិ សុទ្ធតែបានទទួលរងបណ្តឹង សុំដកបេក្ខជនឈរឈ្មោះទាក់ទង ការបំពេញលក្ខខណ្ឌជាបេក្ខជនមិនគ្រប់គ្រាន់ រួមមាន ១) មិនចេះអក្សរ ២) មិនមានទីលំនៅពិតប្រាកដ ឬនិង ៣) មិនបំពេញប្រវត្តិរូបដោយផ្ទាល់។

ខុមហ្វ្រែល បានតាមដានដំណើរការបណ្តឹងក្នុងដំណាក់កាលនៃការចុះបញ្ជីបេក្ខជនគណបក្សនយោបាយនេះ ឃើញថា បណ្តឹងភាគច្រើននៅក្នុងអង្គហេតុ មានដូចជា ការសុំដកខ្លួនរបស់បេក្ខជន បេក្ខជនមិនដឹងខ្លួន បេក្ខជនមិនចេះអក្សរ ឬនិងបេក្ខជនខ្លះទៀតមិនមានទីលំនៅ។ បណ្តឹងទាំងនេះ បានប្តឹងសុំដកបេក្ខជនចេញពី ក្នុងបញ្ជីបេក្ខជន និងលុបបញ្ជីបេក្ខជននៃគណបក្សនយោបាយចេញពីឃុំសង្កាត់។ ជាមួយនឹងបណ្តឹងនេះ ក៏មាន ការប្តឹងដោយអាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ចទៅតុលាការផងដែរ ដោយចោទពីបទក្លែងបន្លំឯកសារ ដូចករណីនៅក្នុង ខេត្តពោធិ៍សាត់ ដែលត្រូវបានតុលាការឃុំខ្លួនសកម្មជនគណបក្សភ្លើងទៀន ២រូប ពីបទចោទលើទោសព្រហ្ម ទណ្ឌ ថា «បានបន្លំឯកសារសាធារណៈ» ដោយភ្ជាប់ជាមួយករណីនៅក្នុងក្រុមព្រហ្មទណ្ឌ។ ករណីចោទប្រកាន់ ទៅតុលាការនេះ ខុមហ្វ្រែល សង្កេតឃើញថា ជាការអនុវត្តច្នៃមួយ ដែលពីមុនមកមិនត្រូវបានអនុវត្តដោយតុលាការ ក្នុងដំណាក់កាលគ្រប់គ្រង និងដំណើរការចាត់ចែងដោយ គ.ជ.ប នោះទេ។ ជាលទ្ធផលផ្លូវការនៃការចុះបញ្ជី បេក្ខជននៃគណបក្សនយោបាយ គឺគណបក្សភ្លើងទៀន មានបេក្ខជននៅក្នុងឃុំសង្កាត់ត្រឹមចំនួន ១៦២៣ឃុំ សង្កាត់ នៃបេក្ខជនដែលបានដាក់ក្នុង ១៦៤៩ឃុំសង្កាត់។

យុទ្ធនាការយោសនាបោះឆ្នោត ៖ ការសង្កេតឃើញថាដំណើរការយោសនាបោះឆ្នោត រយៈពេល ១៤ថ្ងៃនៃ បរិយាកាសទាក់ទងការយោសនាបោះឆ្នោត មានភាពស្ងប់ស្ងាត់ គ្មានអំពើហឹង្សា ឬការប្រឈមដាក់គ្នារវាងក្បួន ដង្ហែរបស់គណបក្សនយោបាយនោះទេ។ របាយការណ៍សង្ខេបបឋម ស្តីពីស្ថានភាពនៃដំណើរការយោសនាបោះ ឆ្នោតជ្រើសរើសក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់ អាណត្តិទី៥ ខុមហ្វ្រែល បានចេញផ្សាយជាសាធារណៈរួចហើយ។ ក្នុង របាយការណ៍បឋម បានបង្ហាញការរកឃើញពីភាពមិនប្រក្រតីចំនួន ៦ចំណុច។ ទន្ទឹមនឹងការបង្ហាញពីភាពមិន ប្រក្រតី ខុមហ្វ្រែល ក៏បានផ្តល់ជាអនុសាសន៍ និងស្នើឱ្យភាគីពាក់ព័ន្ធ អនុវត្តតាមលក្ខខណ្ឌអប្បបរមា ៦ចំណុច សម្រាប់ការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់ ដែលក្រុមអង្គការសង្គមស៊ីវិលបានស្នើឡើង។ ម្យ៉ាងទៀត ភ្ជាប់ជាមួយលក្ខខណ្ឌនេះ ស្នើឱ្យពិនិត្យ និងកំណត់លើនីតិវិធីសម្រាប់ឱ្យមន្ត្រីរាជការ កងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធ និង មន្ត្រីតុលាការ ដោយមិនគួរត្រូវបានអនុញ្ញាតច្បាប់ឱ្យទៅចូលរួមការយោសនាបោះឆ្នោតនោះទេ។ ទោះបី ការ យោសនាមានភាពស្ងប់ស្ងាត់ គ្មានអំពើហឹង្សា ឬការប្រឈមដាក់គ្នារវាងក្បួនដង្ហែរបស់គណបក្សនយោបាយក៏ ដោយ ក៏ភាពមិនប្រក្រតីនូវតែសង្កេតឃើញកើតមាន រួមមាន (១) សកម្មភាពមិនអព្យាក្រឹតភាព ឬការចូលរួមពី មន្ត្រីរាជការស៊ីវិល និងកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធ (២) សកម្មភាពដែលនាំឱ្យមានកើតជាដំលោះ ការរារាំង និងការ រំខាន (៣) ភាពមិនអព្យាក្រឹតភាពរបស់អាជ្ញាធរភូមិ ឃុំ (៤) ភាពមិនស្មើគ្នានៃការប្រើប្រាស់ទីកន្លែង និងសន្តិសុខ (៥) ការបង្កការភ័យខ្លាចតាមរយៈការគំរាមកំហែង និង (៦) ការបង្កការភ័យខ្លាចដល់អ្នកបោះឆ្នោត។

ហិរញ្ញវត្ថុសម្រាប់ការយោសនាបោះឆ្នោត៖ ក្នុងដំណើរការយោសនាបោះឆ្នោត គណបក្សនយោបាយដែលបាន ប្រើប្រាស់ធនធានច្រើនជាងគេ ក្នុងការរៀបចំយោសនា គឺគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា ដែលចំណាយទាំងនោះ មានការចំណាយលើការចែកជូនសមាជិកគណបក្សមុនការយោសនា ការចែកក្រោយសកម្មភាពដង្ហែក្បួន

ឃោសនា ការចំណាយលើការរៀបចំស្លាកសញ្ញានៅតាមទីសាធារណៈ ការរៀបចំខិតប័ណ្ណ ការរៀបចំឯកសារសម្រាប់បង្រៀនពលរដ្ឋឱ្យចេះគូសជ្រើសរើសរូបសញ្ញាគណបក្ស ការជួបជុំ ការរៀបចំជាកូនដង្ហែ និងការប្រគំតន្ត្រី។ល។ ច្បាប់បោះឆ្នោតមិនបានកំណត់ ឬមាននីតិវិធីសម្រាប់គណបក្ស ស្តីពីការចំណាយថវិកាលើការឃោសនាបោះឆ្នោតនោះទេ។ ករណីនេះ ខុមហ្វ្រែល សង្កេតឃើញថា គណបក្សកាន់អំណាច បានប្រើប្រាស់ថវិកា ធនធានមនុស្សជាមន្ត្រីរាជការ មធ្យោបាយឃោសនា (ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយលើវិទ្យុ ទូរទស្សន៍ ឯកជន) ការប្រើប្រាស់ដងផ្លូវសាធារណៈ ច្រើនជាងគណបក្សដទៃ ដោយមិនមានការពិនិត្យ និងបង្ហាញជាសាធារណៈថា ការប្រើប្រាស់នោះស្រប ឬគោរពតាមគោលការណ៍ស្មើភាព តម្លាភាព ឬយ៉ាងណានោះឡើយ។

ការចូលរួមសង្កេតឃ្លាំមើលថ្ងៃបោះឆ្នោត និងរាប់សន្លឹកឆ្នោត ៖ ខុមហ្វ្រែល សហការជាមួយអង្គការដៃគូ បានដាក់ពង្រាយអ្នកសង្កេតការណ៍ ចំនួន ១,៨៥៨នាក់ (ស្រ្តី ៧៥៩នាក់) ដើម្បីចូលរួមសង្កេតទូទៅនៃដំណើរការបោះឆ្នោត និងរាប់សន្លឹកឆ្នោត។ អង្គការសង្គមស៊ីវិលដែលបានសហការគ្នាដាក់អ្នកសង្កេតការណ៍ បានប្រកាសជំហរថា លទ្ធផលនៃការសង្កេតមិនត្រូវបានធ្វើការវាយតម្លៃលើដំណើរការបោះឆ្នោតដោយសេរី ត្រឹមត្រូវ និងយុត្តិធម៌នោះទេ ការចូលរួមសង្កេតគ្រាន់តែពិនិត្យមើលលើបញ្ហាភាពមិនប្រក្រតីចំពោះអ្នកបោះឆ្នោត រួមមានការរំលោភសិទ្ធិអ្នកបោះឆ្នោត បញ្ហាប្រឈមសម្រាប់អ្នកបោះឆ្នោត និងភាពមិនប្រក្រតីផ្សេងៗ ទៀត។

ភាពមិនប្រក្រតីក្នុងអំឡុងពេលបោះឆ្នោត ៖ មានភាពមិនប្រក្រតីមួយចំនួនបានកើតឡើងនៅក្នុងដំណើរការបោះឆ្នោតដែលភាពមិនប្រក្រតីនោះ រួមមាន (១) មានវត្តមានអាជ្ញាធរ ដូចជា សមាជិកភូមិ មេភូមិ មេឃុំ ចៅសង្កាត់ មន្ត្រីនគរបាល បេក្ខជនឈរឈ្មោះ មានវត្តមានឈរនៅក្នុងបរិវេណការិយាល័យបោះឆ្នោត និងក្រៅ ឬក្បែរបរិវេណការិយាល័យ។ អ្នកទាំងនោះ ត្រូវបានកត់សម្គាល់ឃើញថា បានរង់ចាំកត់ឈ្មោះអ្នកចូលទៅបោះឆ្នោត ឬក៏ឈរនៅតាមភូមិនានានៅក្នុងឃុំ សង្កាត់ដើម្បីកត់ឈ្មោះ។ (២) ប្រជាពលរដ្ឋមួយចំនួន នូវតែមិនបានបោះឆ្នោតដោយសារតែពួកគេ រកឈ្មោះមិនឃើញ និងឬទិន្នន័យក្នុងឯកសារបញ្ជាក់អត្តសញ្ញាណខុសពីទិន្នន័យក្នុងបញ្ជីឈ្មោះបោះឆ្នោត និងមិនមានឯកសារបញ្ជាក់អត្តសញ្ញាណបម្រើឱ្យការបោះឆ្នោត (ឯ.អ) ខណៈដែលអត្តសញ្ញាណប័ណ្ណសញ្ជាតិខ្មែររបស់ពួកគេ បានហួសសុពលភាពប្រើប្រាស់ ឬបាត់បង់។

ភាពមិនប្រក្រតីក្នុងអំឡុងពេលរាប់សន្លឹកឆ្នោត ៖ នៅក្នុងដំណើរការរាប់សន្លឹកឆ្នោត អ្នកសង្កេតការណ៍ បានសង្កេតឃើញមានភាពមិនប្រក្រតីមួយចំនួនបានកើតឡើង រួមមាន (១) កន្លែងខ្លះអ្នកសង្កេតការណ៍មិនត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យចូលសង្កេតក្នុងពេលរាប់សន្លឹកឆ្នោត (២) កន្លែងខ្លះមន្ត្រីការិយាល័យមិនអនុញ្ញាតឱ្យអ្នកសង្កេតការណ៍ចតរូបពីដំណើរការរាប់សន្លឹកឆ្នោត (៣) កន្លែងខ្លះមន្ត្រីការិយាល័យបោះឆ្នោត មិនបានបិទផ្សាយកំណត់ហេតុនៃការរាប់សន្លឹកឆ្នោត (១.១១០២) (៤) កន្លែងខ្លះទៀតមន្ត្រីការិយាល័យ មិនបានបំពេញព័ត៌មានពីលទ្ធផលរាប់សន្លឹកឆ្នោតរបស់គណបក្សនីមួយៗ ដែលត្រូវបិទនៅមុខការិយាល័យបោះឆ្នោតនោះទេ (៥) និងមានការិយាល័យដែលមិនមានបញ្ហាអសន្តិសុខសោះ ក៏ត្រូវបានសង្កេតឃើញថា មន្ត្រីការិយាល័យបានបិទបាំងដោយការបិទទ្វារ ឬបង្អួចការិយាល័យនៅពេលរាប់សន្លឹកឆ្នោត។

ការប្រើប្រាស់ទឹកខ្មៅដោយខុសបច្ចេកទេស ៖ មានការប្រើប្រាស់ទឹកខ្មៅខុសបច្ចេកទេស ដោយមន្ត្រីការិយាល័យបោះឆ្នោត ព្រោះមានអ្នកបោះឆ្នោតបានលាងជម្រះជ្រះស្អាតពីម្រាមដៃ។ ករណីនេះ បានកើតឡើងនៅក្នុងការិយា

លើយលេខ ០៣៧៧ នៅក្នុងទីតាំងវគ្គពោធិវាល សង្កាត់រតនៈ ក្រុងបាត់ដំបង ខេត្តបាត់ដំបង។ មន្ត្រី គយ.សប បានសម្រេចប្តូរទឹកថ្នាំជ្រលក់ម្រាមដៃនៅក្នុងការិយាល័យនោះជាមួយអ្នកបោះឆ្នោត បានបោះឆ្នោតចំនួន ២១០នាក់រួចមកហើយ។

ការកត់សម្គាល់ការចេញផ្សាយចំនួនអ្នកចេញបោះឆ្នោតដោយ គ.ជ.ប ៖ គ.ជ.ប បានបង្ហាញតួលេខចំនួនអ្នកបោះឆ្នោតបានចេញទៅបោះឆ្នោតចំនួន ៣ដង។ តួលេខអ្នកបោះឆ្នោតដែលបានចេញទៅបោះឆ្នោត ផ្សាយលើកទី១ នៅថ្ងៃទី៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០២២ មានចំនួន ៧,១៧២,៤៤៨សំឡេង/នាក់ស្មើនឹង ៧៧.៩១ភាគរយនៃអ្នកមានឈ្មោះក្នុងបញ្ជី។ លើកទី២ នៅថ្ងៃទី៦ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០២២ មានចំនួន ៧,៣៨២,៤៤៩នាក់ស្មើនឹង ៨០.១៩ភាគរយ។ ផ្សាយលើកទី៣ នៅថ្ងៃទី២៦ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០២២ មានចំនួន ៧,៣៩៤,៤២៧សន្លឹក (សន្លឹកឆ្នោតក្នុងហិប) ស្មើនឹង ៨០.៣២ភាគរយ។

លទ្ធផលនៃការបោះឆ្នោតកាលពីថ្ងៃទី៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០២២ ៖ លទ្ធផលនៃការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសក្រុមប្រឹក្សាឃុំសង្កាត់អាណត្តិទី៥ ចេញដោយគណៈកម្មាធិការជាតិរៀបចំការបោះឆ្នោត បានបង្ហាញថា គណបក្សចំនួន ៩ ក្នុងចំណោមគណបក្ស ១៧ ដែលបានដាក់បេក្ខភាពចូលរួមប្រកួតជែងទទួលបានអាសនៈក្រុមប្រឹក្សាឃុំសង្កាត់។ ក្នុងចំណោមគណបក្សនយោបាយទាំង ៩ ដែលទទួលបានអាសនៈនោះ គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា ទទួលបានអាសនៈច្រើនជាងគេ និងបន្ទាប់មក គឺគណបក្សភ្លើងទៀន ។ សន្លឹកឆ្នោតបានការ សរុបចំនួន ៧,២០៦,២១៨ សម្លេងទូទាំងប្រទេស និងអាសនៈសរុបចំនួន ១១,៦២២អាសនៈ។ ក្នុងចំណោមសំឡេងឆ្នោត និងអាសនៈនោះ គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា ទទួលបាន ៥,៣៧៨,៧៧៣ ស្មើនឹង ៩,៣៧៦អាសនៈ។ គណបក្សភ្លើងទៀនទទួលបានចំនួន ១,៦១០,៥៥៦សំឡេង ស្មើនឹង ២,១៩៨អាសនៈ។ គណបក្សហ៊្វិនស៊ិនប៉ិច ទទួលបានចំនួន ៩១,៧៩៨សំឡេង ស្មើនឹង ១៩អាសនៈ។ គណបក្សខ្មែររួបរួមជាតិ ទទួលបាន ៦,៨០៧សំឡេង ស្មើនឹង ១៣ អាសនៈ។

កំណែមេឃុំ ចៅសង្កាត់ដែលគណបក្សនយោបាយទទួលបាន ៖ លទ្ធផលដែលទទួលបានពីការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសក្រុមប្រឹក្សាឃុំសង្កាត់ បានបង្ហាញថា ក្នុងចំណោមឃុំសង្កាត់ ១៦៥២ គឺគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា ទទួលបានអាសនៈជាមេឃុំចៅសង្កាត់ច្រើនជាងគេ ចំនួន ១៦៤៨ឃុំសង្កាត់។ គណបក្សភ្លើងទៀន ទទួលបានមេឃុំចៅសង្កាត់ចំនួន ៤ឃុំសង្កាត់ រួមមាននៅក្នុងខេត្តកំពង់ចាម ចំនួន១ និងខេត្តកំពង់ធំ ចំនួន៣។ រីឯគណបក្សនយោបាយ ៧ផ្សេងទៀត ដែលមានអាសនៈក្នុងក្រុមប្រឹក្សាឃុំសង្កាត់ដែរ តែមិនមានអាសនៈជាប់ជាមេឃុំចៅសង្កាត់នោះទេ។

ចំនួនឃុំសង្កាត់មានក្រុមប្រឹក្សាតែមួយគណបក្សនយោបាយ ៖ នៅក្នុងឃុំសង្កាត់មួយចំនួន ក្រោយការប្រកួតប្រជែង គណបក្សនយោបាយមួយចំនួន មិនត្រូវទទួលបានអាសនៈនោះទេ ទោះឃុំសង្កាត់នោះបានដាក់បេក្ខជនចូលរួមប្រកួតប្រជែងក៏ដោយ។ ដូចករណី នៅក្នុងឃុំកោះទន្ទឹម ក្រុងកំពង់ចាម ខេត្តកំពង់ចាម មានគណបក្សនយោបាយចំនួន ២ បានចូលរួមប្រកួតប្រជែង គឺគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា ទទួលបាន ១,៤៨៨សំឡេង ស្មើនឹង ៥ អាសនៈ និងគណបក្សភ្លើងទៀន ទទួលបាន ១៩៧សំឡេង មិនទទួលបានអាសនៈនោះទេ។ ឃុំសង្កាត់មានសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាតែមួយគណបក្ស គឺគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា ទទួលបានអាសនៈក្នុងឃុំសង្កាត់ ចំនួន ២៣១ ឃុំសង្កាត់។ ក្នុងចំណោមនោះ នៅក្នុងខេត្តពោធិ៍សាត់ មានចំនួនច្រើនជាងគេរហូតដល់ ២៥ឃុំសង្កាត់ បន្ទាប់មក

ខេត្តរតនគិរី ចំនួន ២១ឃុំសង្កាត់។ ខេត្តកណ្តាល និងខេត្តមណ្ឌលគិរី មានចំនួន ១៦ឃុំសង្កាត់ដូចគ្នា និងខេត្ត ផ្សេងៗទៀត។

ការផ្ទៀងផ្ទាត់ និងភាពត្រឹមត្រូវនៃកំណត់ហេតុនៃការរាប់សន្លឹកឆ្នោត (ទ.១១០២) ៖ ខុមហ្វ្រែល បានធ្វើការប្រៀប ធៀបទម្រង់ដែលទទួលបានពីអ្នកសង្កេតការណ៍ និងទម្រង់ដែលចេញផ្សាយនៅលើគេហទំព័រ គ.ជ.ប បានរក ឃើញភាពមិនប្រក្រតី មានចំនួន ៧ ចំណុច រួមមាន (១) នៅលើចំណុច«សន្លឹកឆ្នោតក្នុងហិប» មានចំនួន ៩០ករណី (២) នៅលើចំណុច«សន្លឹកឆ្នោតបានការមាន» មានចំនួន ៨៥ករណី (៣) នៅលើចំណុច«សន្លឹកឆ្នោតមិនបានការ» មានចំនួន ៨៤ករណី (៤) នៅលើចំណុច«សន្លឹកឆ្នោតគណបក្សទទួលបាន» មានចំនួន ៣០ករណី (៥) នៅលើ ចំណុច«សន្លឹកឆ្នោតខូច» មានចំនួន ១០ករណី (៦) នៅលើចំណុច«ចំនួនសន្លឹកឆ្នោតដែលមិនបានប្រើ» មាន ចំនួន ៥ករណី និង(៧) នៅលើចំណុច«សន្លឹកឆ្នោតទទួលបានជាក់ស្តែង» មានចំនួន ៥ករណី។ បន្ថែមលើករណី នេះ ទម្រង់ដែលអ្នកសង្កេតការណ៍ទទួលបាន គឺមិនមានបំពេញព័ត៌មានលើចំណុចនិមួយៗ ឱ្យបានពេញលេញ នោះទេ តែទម្រង់បង្ហាញលើគេហទំព័រ គ.ជ.ប បានបំពេញត្រឹមត្រូវ។ ករណីមួយទៀត គឺការប្រើប្រាស់ទឹកលុប លុប លើព័ត៌មានមួយចំនួនក្នុងទម្រង់ ទ.១១០២ ដែលដាក់បង្ហាញលើគេហទំព័ររបស់ គ.ជ.ប។ ការលុបនេះ យើងមិនដឹង ថា តើលុបនៅដំណាក់កាលណា? មានអ្នកណាដឹងឮ និងជាសាស្ត្រីខ្លះ? មូលហេតុអ្វី? បានប្រើប្រាស់ទឹកលុប គឺ ជាមូលហេតុដែលនាំឱ្យមានការសង្ស័យពីភាពតម្លាភាពក្នុងការអនុវត្ត បើសិនជាមិនមានការចូលរួមពីអ្នកសង្កេត ការណ៍ ឬភ្នាក់ងារគណបក្សនយោបាយដឹងឮទេនោះ។

ចំនួនគណបក្សនយោបាយបានចូលរួមប្រកួតប្រជែង ៖ ការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសក្រុមប្រឹក្សាឃុំសង្កាត់ឆ្នាំ២០២២ នេះ មានគណបក្សនយោបាយសរុបចំនួន ១៧ បានចូលរួមដាក់បេក្ខជនប្រកួតប្រជែងការបោះឆ្នោត។ គិតមក ដល់ឆ្នាំ២០២២ ការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសក្រុមប្រឹក្សាឃុំសង្កាត់ មានចំនួន ៥អាណត្តិ ក្នុងនោះការបោះឆ្នោតដំបូង គេ(អាណត្តិទី១)សម្រាប់ការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសក្រុមប្រឹក្សាឃុំសង្កាត់ គឺនៅក្នុងឆ្នាំ២០០២ ដែលមានគណបក្ស នយោបាយចំនួន ៨។ អាណត្តិទី២ នៅក្នុងឆ្នាំ២០០៧ ដែលមានគណបក្សនយោបាយចំនួន ១២ អាណត្តិទី៣ នៅក្នុងឆ្នាំ២០១២ មានគណបក្សនយោបាយចំនួន ១០ អាណត្តិទី៤ នៅក្នុងឆ្នាំ២០១៧ ដែលមានគណបក្ស នយោបាយ ចំនួន១២ និងអាណត្តិទី៥ ក្នុងឆ្នាំ២០២២ ដែលមានគណបក្សនយោបាយ ចំនួន១៧។

ការប្រៀបធៀបប្រជាពលរដ្ឋចេញទៅបោះឆ្នោត ៖ ការបោះឆ្នោតចាប់តាំងពីឆ្នាំ១៩៩៣ មកដល់ឆ្នាំ២០២២នេះ បើប្រៀបធៀបចំពោះការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសក្រុមប្រឹក្សាឃុំសង្កាត់ ការបោះឆ្នោតឆ្នាំ២០១៧ អាណត្តិទី៤ មាន អ្នកបោះឆ្នោតចេញទៅបោះឆ្នោតច្រើនជាងគេ (៩០.៣៧ភាគរយ ធៀបជាមួយអ្នកបោះឆ្នោតមានឈ្មោះក្នុង បញ្ជី) តែតួលេខនៃអ្នកចេញទៅបោះឆ្នោតបានធ្លាក់មកត្រឹម ៨០.១៩ភាគរយក្នុងការបោះឆ្នោតអាណត្តិទី៥ ឆ្នាំ ២០២២ នេះ។

លទ្ធផលសម្រាប់ការបោះឆ្នោតថ្នាក់ជាតិឆ្នាំ២០២៣ ៖ ដោយផ្អែកលើលទ្ធផលនៃការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសក្រុម ប្រឹក្សាឃុំសង្កាត់អាណត្តិទី៥នេះ ខុមហ្វ្រែល បានសាកល្បងយកសំឡេងគាំទ្រគណបក្សនយោបាយមកគណនា ដើម្បីស្វែងរកអាសនៈថ្នាក់ជាតិ។ តាមការសាកល្បងគណនា លទ្ធផលបានបង្ហាញថា សំឡេងគាំទ្រសម្រាប់ គណបក្សនយោបាយមានតែពីរបក្សទេ ដែលទទួលបានអាសនៈក្នុងរដ្ឋសភា គឺគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា និង គណបក្សភ្លើងទៀន នោះបើសិនជាអ្នកបោះឆ្នោតនៅតែគាំទ្រដូចការបោះឆ្នោតឃុំសង្កាត់។ អាសនៈថ្នាក់ជាតិ

ដែលគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជានឹងទទួលបាន មានចំនួន ១០៤អាសនៈ រីឯគណបក្សភ្លើងទៀន និងទទួលបាន ២១អាសនៈ។

ការសហការដាក់ពង្រាយអ្នកសង្កេតការណ៍ចូលរួមការបោះឆ្នោត ៖ អ្នកសង្កេតការណ៍ ដូចចំនួន ១៨៥៨នាក់ ដែលបានដាក់ពង្រាយ គឺបានពីការចូលរួមពីអង្គការដៃគូ ដែលបានសហការគ្នាទាំងធនធានថវិកា និងធនធាន មនុស្ស មានចំនួន ៩ស្ថាប័ន រួមមាន ១) កម្មវិធីអភិវឌ្ឍន៍ធនធានយុវជន ២) មជ្ឈមណ្ឌលប្រជាពលរដ្ឋដើម្បី អភិវឌ្ឍន៍ និងសន្តិភាព ៣) អង្គការស្ថានសន្តិភាព ៤) អង្គការយេនឌ័រ និងអភិវឌ្ឍន៍ដើម្បីកម្ពុជា ៥) សមាគមប្រជា ធិបតេយ្យឯករាជ្យនៃសេដ្ឋកិច្ចក្រៅប្រព័ន្ធ ៦) មជ្ឈមណ្ឌលសម្ព័ន្ធភាពការងារ និងសិទ្ធិមនុស្ស ៧) សមាគម ការពារសិទ្ធិមនុស្ស និងអភិវឌ្ឍន៍នៅកម្ពុជា ៨) សមាគមសម្ព័ន្ធសហគមន៍កសិករកម្ពុជា ៩) សម្ព័ន្ធដើម្បីសុចរិត ភាព និងគណនេយ្យភាពសង្គម។ អង្គការសង្គមស៊ីវិលទាំង ៩ស្ថាប័ននេះ បានសហការគ្នាតាមធនធានដែលមាន ដោយឆ្លងកាត់ការប្រជុំជជែកពិភាក្សាគ្នា ដើម្បីជជែកពីយុទ្ធសាស្ត្រ និងការទទួលខុសត្រូវ។

បញ្ហាប្រឈមក្នុងការជ្រើសរើសអ្នកសង្កេតការណ៍ ៖ បញ្ហាប្រឈមសម្រាប់ជ្រើសរើសអ្នកសង្កេតការណ៍ មាន បញ្ហាចម្បងៗ មួយចំនួន ដែលបានកើតឡើង រួមមាន ១) ពេលវេលាខ្លី ក្នុងការដាក់ឱ្យជ្រើសរើស ២) តំបន់គោល ដៅជ្រើសរើសបានបាត់បង់អ្នកបង្គោលរបស់ខុមហ្វ្រែល ឬគ្មានពីស្ថាប័នផ្សេង ៣) ទីតាំងការិយាល័យ ស្ថិតនៅ តំបន់ដាច់ស្រយាល ពិបាកទំនាក់ទំនង ៤) អ្នកសង្កេតការណ៍ដែលជ្រើសរើសបាន ត្រូវលាយបំប្រែ អ្នកខ្លះយល់ ឃើញថា ថវិកាផ្តល់ឱ្យតិចតួចពេក និងអ្នកខ្លះទៀតត្រូវក្រុមគ្រួសារឱ្យឈប់ដោយការភ័យខ្លាច ដូចករណី នៅក្នុង ខេត្តកំពង់ចាម ខេត្តព្រៃវែង និងខេត្តព្រះវិហារ ៥) ការជ្រើសរើសអ្នកសង្កេតការណ៍ មានការប្រកួតប្រជែង ជាមួយ ស្ថាប័ន គ.ជ.ប សម្រាប់មន្ត្រីការិយាល័យបោះឆ្នោត (គកប) រួមទាំងសមាគមផ្សេងទៀត ដែលសមាគមនោះ មាន ថ្នាក់ដឹកនាំជាមន្ត្រីក្នុងជួររដ្ឋាភិបាល ឬគណបក្សនយោបាយ ៦) ការបំពេញព័ត៌មានក្នុងបញ្ជីឈ្មោះមិនពេញលិញ ដែលពិបាកក្នុងការប្រមូលរៀបចំជាបញ្ជីឈ្មោះបញ្ជូនទៅ គ.ជ.ប។

ផលវិបាកជាមួយស្ថាប័ន គ.ជ.ប ក្នុងដំណើរការដាក់ពាក្យ និងស្នើសុំកាត ៖ ក្នុងការអនុវត្តការងារជាមួយស្ថាប័ន គ .ជ.ប មានចំណុចខ្លះត្រូវធ្វើការកែលម្អសម្រាប់ការអនុវត្ត ព្រោះបញ្ហាខ្លះបណ្តាលឱ្យយើងពិបាកក្នុងការរៀបចំ ដាក់ពាក្យ រួមមាន ១) បញ្ជីឈ្មោះអ្នកសង្កេតការណ៍ធ្វើពី គ.ជ.ប ច្រើនដំណាក់ ធ្វើឱ្យយឺតយ៉ាវក្នុងការទទួល ២) លេខាត្រូវទទួលបន្ទុកសរសេរកាត និងពេលវេលាមិនគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការសរសេរ ដែលជាបន្ទុកសម្រាប់លេខា និង រាំងស្ទះដល់ការងារផ្សេងៗ ទៀត ៣) ប្រធាន គជ.ខប ខេត្តខ្លះមិនផ្តល់សិទ្ធិឱ្យអ្នកបន្ទាប់សម្រាប់ធ្វើការចុះហត្ថ លេខាជំនួស ខណៈប្រធានជាប់បេសកកម្ម ករណីនេះធ្វើឱ្យការផ្តល់កាតសម្រាប់អ្នកសង្កេតការណ៍មានភាពយឺត យ៉ាវរំចមទៀត ដូចនៅក្នុងខេត្តកំពង់ចាម រាជធានីភ្នំពេញ ៤) រាល់រូបថតត្រូវការមកផ្តិតនៅទីប្រជុំជន ដែលជាការ ទទួលខុសត្រូវរបស់លេខាខេត្ត (លេខាត្រូវចំណាយថវិកាផ្តិត) ៥) រាល់កាតត្រូវផ្តិតរូបថត បិទរូបត្រូវបញ្ជូនទៅចុះ ហត្ថលេខាពីសាមីខ្លួន ហើយត្រូវយកមកឱ្យ គជ.ខប វាយត្រា និងផ្ញើទៅអ្នកសង្កេតការណ៍ម្តងទៀត (លេខាត្រូវ ទទួលខុសត្រូវចេញថវិកាជូនលើដំណើរការនេះ) ៦) ការផ្ញើកាតទៅឱ្យអ្នកសង្កេតការណ៍ មានការពិបាកសម្រាប់ អ្នកមានទីតាំងនៅឆ្ងាយៗ ដែលជាបន្ទុកមួយ ដែលលេខាត្រូវចំណាយពេល និងថវិកាខ្ពស់ក្នុងការផ្តល់កាត។

សកម្មភាពរួមចំណែកក្នុងការអប់រំអ្នកបោះឆ្នោតរបស់ខុមហ្វ្រែល ៖ ខុមហ្វ្រែល បានចូលរួមចំណែកធ្វើការអប់រំ ផ្សព្វផ្សាយ អំពីបទបញ្ជា និងនីតិវិធីបោះឆ្នោត សិទ្ធិ កាតព្វកិច្ចអ្នកបោះឆ្នោតចូលរួមក្នុងបោះឆ្នោត សារៈសំខាន់នៃ ការបោះឆ្នោត គោលការណ៍នៃការបោះឆ្នោតដោយសេរី និងយុត្តិធម៌ និងប្រធានបទជាច្រើនទៀតទាក់ទងដំណើរ

ការបោះឆ្នោត។ ការចូលរួមចំណែកផ្តល់ចំណេះដឹង និងការអប់រំនេះ មានវាគ្មិនជំនាញពីស្ថាប័នផ្សេងៗ ត្រូវបានអញ្ជើញចូលរួម ដូចជា វាគ្មិនពី គ.ជ.ប និងសង្គមស៊ីវិល ដែលធ្វើការពាក់ព័ន្ធការបោះឆ្នោត ដើម្បីចូលរួមជំរុញពិភាក្សា ចាប់តាំងពីពេលវេលានៃការយោសនាបោះឆ្នោតរហូតដល់ការបោះឆ្នោត ដែលមានប្រធានបទចំនួន ២២ ត្រូវបានលើកមកពិភាក្សាក្នុងកម្មវិធីវិទ្យុសំឡេងសង្គមស៊ីវិល (វីអូស៊ី) និងប្រធានបទផ្សេងៗទៀត បានជំរុញតាមរយៈកិច្ចពិភាក្សាក្នុងវេទិកានៅតាមខេត្ត និងថ្នាក់ជាតិ។